

Conceptverslag

Vergadering: Stuurgroep Regionale Energietransitie
Datum: Woensdag 18 april 2018

Aanwezig:

- Liesbeth Spies (Holland Rijnland, voorzitter)
- Paul Dirkse (gemeente Leiden)
- Ed de Leest (gemeente Alphen aan den Rijn)
- Martine Leewis (Hoogheemraadschap van Rijnland)
- Yvonne Peters (Omgevingsdienst West-Holland)
- Marie José Fles (gemeente Noordwijk), vervangt Jeroen Verheijen (Hillegom/HLTsamen) namens de Duin- en Bollenstreek
- Han Weber (provincie Zuid-Holland)
- Loes Bakker (Holland Rijnland)
- Jeroen Ververs (Holland Rijnland)
- Vere Monkhorst (Holland Rijnland, verslag)

Afwezig met kennisgeving: Jeroen Verheijen (Hillegom, HLTsamen)

9.00 – 9.05

01 Opening

9.05 – 9.45

02 Gesprek met Diederik Samsom, leider van de tafel gebouwde omgeving bij het Klimaat- en Energie Akkoord (KEA)

- De trekkers van de uitvoeringslijnen Energiebesparing (Milly de Bruyn), Warmte (Bart van Konijnenburg) en Zon op daken (Philippine van der Kleij en Debbie van Haastrecht) waren bij dit agendapunt aanwezig.
- Diederik Samsom geeft een toelichting op het proces rond het KEA, de organisatie en de besproken onderwerpen, met name aan de tafel gebouwde omgeving.
- De opdracht waar de tafel gebouwde omgeving aan werkt is om aan het eind van de huidige kabinetsperiode 50.000 woningen (per jaar) van het gas af te halen (oplopend tot 200.000 woningen per jaar).
- Bij nieuwbouw zal het gaan om 50.000 – 70.000 woningen per jaar die zonder aardgas aansluiting worden opgeleverd. Een deel van de tafel gebouwde omgeving werkt aan de zogenoemde inkeerregeling. Een projectontwikkelaar die de woningen in principe al heeft verkocht op gas, kan dit terugdraaien door gebruik te maken van de inkeerregeling.
- Als het gaat om de bestaande bouw wordt er gewerkt aan een masterplan (oftewel wijkgerichte aanpakken). De verwachting is dat er voor 1 juli 2018 door de tafel gebouwde omgeving een handleiding wordt opgeleverd aan gemeenten en het Rijk. Hierin zal ingegaan worden op de vraag: wat moet er voorbereid en mogelijk gemaakt worden in wetgeving en financiering zodat gemeenten hun eigen gebied in kaart kunnen brengen? Ook wordt er een kaart opgesteld met keuzes over de toekomstige warmte-infrastructuur per wijk. Deze kaart zal een stap verder gaan dan de nu veel gebruikte warmtekaarten.
- Er wordt op het dit moment gewerkt aan twee grote opdrachten:
 - 1) Wijkgerichte aanpakken (hoe zorg je voor meer duurzame warmte en hoe wordt dit betaald?). Voor de financiering zal worden gekeken naar de energiebelasting.
 - 2) Objectgebonden financiering.
- Als het gaat om duurzame warmte zal er een warmteplan geothermie worden opgesteld (Energie Beheer Nederland zal hierbij een grote rol spelen en mogelijk ook NAM).
- Verder wordt er gedacht aan het opstellen van een concessiesysteem (bestaande bouw), waarbij je in samenwerking met de netbeheerder de warmtelevering van een wijk aanbesteed (voor 20 jaar) aan een consortium of een bedrijf die het kan leveren (vanuit een eigen bron).
- Woningcorporaties hebben zichzelf de taak gegeven om hun bezit snel te verduurzamen en daarmee dus ook het aanbieden van alternatieve bronnen voor warmte. Zij kunnen gezien worden als de startpunten voor verduurzaming aangezien zij zorgen voor een

bepaald volume aan vraag naar warmte. Dit zal consequenties hebben voor de hele wijk.

- Liesbeth Spies vraagt waar en wanneer 'de stok' in dit verhaal naar voren komt? Diederik Samsom wijst met name op de utiliteitsbouw. Aan de tafel gebouwde omgeving wordt door de organisatie van vastgoedbezitters erkend dat de grens scherper gesteld moet worden. Hij merkt op dat we eigenlijk van de energielabels af zouden moeten en over moeten gaan op kilowatt per vierkante meter. Daar zou een norm voor gesteld kunnen worden. Een ingewikkeldere norm is de norm voor particuliere woningeigenaren, wat alles te maken heeft met draagvlak. Verder zullen de netbeheerders op een gegeven moment uit ouderdom de gasnetten gaan opheffen. Voor gemeenten kan dit een goede stok zijn omdat gemeenten dan wel aan de slag moeten.
- Yvonne Peters vraagt naar de situatie van de tuinbouwsector. Diederik Samsom geeft aan dat de tuinbouwsector van het gas af kan.
- Han Weber vraagt zich af of vormen van verplichting toegepast zouden moeten worden. Het aanleggen van grootschalige warmtenetten zal uiteindelijk collectieve keuzes gaan vragen. De vraag is in hoeverre je op individueel niveau nog vrije keuzeruimte kan houden voor restwarmte/all-electric oplossingen. Verder wijst hij op het ontwikkelen van een tweede generatieplan. Liesbeth Spies reageert hierop door aan te geven dat we ons nu vooral moeten richten op het huidige akkoord en in de gaten moeten houden wat er lokaal speelt en wat er in de coalitieakkoorden komt te staan. Een pragmatische aanpak is van belang.

9.45 – 10.15

03 Mededelingen, verslag vorige Stuurgroep en vaststelling agenda

- Verslag Stuurgroep 10 januari 2018.
Jeroen Verheijen staat in het verslag genoemd namens de HLT-gemeenten. Dat klopt, maar daarnaast is zijn inbreng breder, namelijk namens de Duin- en Bollenstreek gemeenten.
- Terugkoppeling PHO+ van 14 februari.
Hier zijn geen opmerkingen over.
- Terugkoppeling AB van 14 maart 2018.
Het uitvoeringsprogramma is goedgekeurd in het AB. Liesbeth Spies heeft daar een presentatie gegeven over het Energieakkoord.
- Bezoek van dg's Sandor Gaastra (EZK) en Chris Kuijpers (BZK) van 17 maart 2018.
Paul Dirkse geeft aan dat de dg's een ronde hebben gemaakt langs een aantal wijkambassadeurs en een project van woningbouwcorporatie Portaal. Het was een nuttig bezoek en Paul Dirkse heeft een positieve terugkoppeling ontvangen. Naast het thema warmte was er aandacht voor zon en wind.
Liesbeth Spies stelt de volgende vraag: voorzien wij dat we dit jaar gebruik kunnen/willen maken van het aanbod om een greep te doen uit de pot van 90 miljoen om een pilot te doen in onze regio (een bestaande wijk die we van het gas af zouden willen halen?).
Paul Dirkse geeft aan bezig te zijn om een aanvraag voor te bereiden. Liesbeth Spies geeft aan om dit regionaal in te steken en geeft de suggestie om de Warmterotonde en de aansluiting daarvan mee te nemen. Han Weber merkt op ondersteuning te willen bieden.
- Het thema subsidies. Jeroen Ververs geeft aan twee gespreken te hebben gevoerd met bureau Hezelburcht en dat het bureau op 12 april 2018 een presentatie heeft gegeven in de Projectgroep. Bureau Hezelburcht heeft gesproken over de subsidiemogelijkheden op het gebied van energie en duurzaamheid voor projecten in onze regio. Er is een overzicht met projecten opgesteld per gemeente en per uitvoeringslijn die teruggekoppeld zal worden naar bureau Hezelburcht. Liesbeth Spies vraagt of dit overzicht bij het volgende PHO+ bijgevoegd kan worden.
- Inzet energietransitieregisseurs en vertrek warmteregisseur Sanne de Boer en beoogd opvolger. De energietransitieregisseurs Rob Heldens en Bart van Konijnenburg zijn nu aan de slag. Sanne de Boer is Programmamanager Duurzaamheid geworden in de gemeente Leiden. Bart van Konijnenburg volgt haar tijdelijk op als trekker van de uitvoeringslijn Warmte. De ondersteuning van de energietransitieregisseurs is vooral gericht op de uitvoeringslijnen Warmte en Energiebesparing.
- Vooruitblik subregionale Energie-en-Ruimtespellen (serious gaming) op 16 mei (Leidse regio), 30 mei (Duin- en Bollenstreek) en 6 juni (Rijn- en Veenstreek) met

gemeenteraadsleden. De vooraankondiging is onlangs verstuurd. De vraag is nog wel of het spel alleen gespeeld gaat worden met gemeenteraadsleden of dat er ook belangenorganisaties betrokken gaan worden. Het is bij de griffies neergelegd en het zal ambtelijk besproken worden. Paul Dirkse zal het openingswoord doen op 16 mei en Liesbeth Spies op 30 mei en 6 juni. Het doel van het spel is het creëren van bewustwording en urgentie. Jeroen Ververs geeft aan dat er in de werkgroep Ruimte en Energie daarnaast gewerkt wordt aan het opstellen van de sociale- en economische kaders voor projecten die duurzame energie opwekken.

- Liesbeth Spies merkt op dat er twee data ontbreken in de kalender: 21 april 2018 en 26 mei 2018. Het gaat hier om bijeenkomsten voor de nieuwe raden om met de verschillende partijen en raadsleden kennis te maken (het Energieakkoord zal één van de onderwerpen zijn).

10.15 – 10.25

04 Stand van zaken: mijlpalenplanning

- Jeroen Ververs licht de mijlpalenplanning toe.
- Paul Dirkse vraagt zich af of er op regionaal niveau voldoende wordt ingezet op woningcorporaties. Jeroen Ververs geeft aan binnenkort in gesprek te gaan met Platform Holland Rijnland Wonen om over dit onderwerp te spreken en te kijken wat er verder gedaan kan worden. Voor de lijn Energiebesparing zal een ronde worden gemaakt langs de woningcorporaties en bij de lijn Warmte is deze stakeholder ook duidelijk in beeld.
- De inzet en capaciteit vanuit gemeenten blijft een aandachtspunt. De mensen uit de projectgroep en de werkgroepen zijn flink aan de slag maar moeten nu ook de rest van de eigen organisatie mee zien te krijgen. Dit is een kwetsbaar punt.
- Yvonne Peters geeft aan dat er in de mijlpalenplanning vooral wordt gestuurd op inspanningen en het resultaat waarop we sturen nog te weinig terugkomt. Dit onderwerp komt terug bij de opzet van de monitor.
- Liesbeth Spies vraagt of bij de uitvoeringslijn Duurzame Mobiliteit ook goederenvervoer/vervoer over water wordt meegenomen. Jeroen Ververs geeft aan dat dit op korte termijn niet het geval is, op de lange termijn wel. De nadruk ligt nu vooral op autodelen, laadpalen en emissieloos openbaar vervoer.

10.25 – 10.34

05 Warmte: Opstellen convenant Van het gas af (nieuwbouw en mogelijk ook bestaande bouw)

- Han Weber merkt op dat er in het convenant een “haast wat dwingende tekst staat” over de uitkomsten en waarschuwt hiervoor. Een andere verwoording zou meer gepast zijn. Het gaat om een inspanningsverplichting.
- Martine Leewis merkt op dat het bij het Hoogheemraadschap van Rijnland intern nog de vraag is of het logisch is om te tekenen bij een convenant dat uitgaat van aardgasvrije nieuwbouw. Zij geeft wel aan om steun of sympathie te willen betuigen voor dit convenant.
- Ed de Leest geeft als suggestie om de Omgevingsdienst Midden-Holland te betrekken bij het convenant, als sympathisant.
- De Stuurgroepleden gaan in op de vraag of de raden ook betrokken gaan worden bij dit traject. Liesbeth Spies komt met het idee een vergelijkbare besluitvorming op te leggen waarin aangegeven wordt dat dit convenant toegevoegde waarde heeft vanwege het feit dat er meerdere partijen betrokken zijn die relevant zijn voor de ontwikkeling. Dat er voor nieuwbouw een wettelijke verplichting is vanaf 1 juli en dat er een inspanningsverplichting is voor alles wat nu gebouwd gaat worden. Ten aanzien van de bestaande bouw: langzamerhand van het aardgas af. Op deze manier kan het als onderdeel van het Energieakkoord voorgelegd worden.
- Geconcludeerd wordt dat het van belang is om nog goed te kijken naar de tekst van het convenant en Han Weber zijn opmerking daarin een plek geven. Verder is het niet alleen ‘aan de gemeenten’, maar ‘aan alle gemeenten’. Martine Leewis zal nog even moeten kijken of het Hoogheemraadschap wil deelnemen als sympathisant. Yvonne Peters merkt op dat de omgevingsdienst West-Holland ook mogelijk namens Midden-Holland kan ondertekenen. In het PHO (30 mei) zal het convenant vervolgens aan de orde komen. Het zal goed ingebed moeten worden in het lokale beleid. Liesbeth Spies geeft

aan dat het vervolgens aan de individuele gemeenten wordt overgelaten of het via het college naar de raden gaat ter besluitvorming of ter kennisname. Het ondertekenen zal verschuiven naar na de zomer (i.p.v. het voorstel om dit op 30 mei te doen).

10.34 – 10.35

06 Monitoring

- De leden van de Stuurgroep stemmen in met het voorstel de Klimaatmonitor als basis te nemen voor monitoring en voor € 7.250,- euro dit jaar een Holland Rijnland-venster te ontwikkelen.

10.35 – 10.45

07 Financiering voor 2019 en verder

- Paul Dirkse merkt op dat hij eerder een intensivering van de financiering had verwacht voor 2019 in plaats eenzelfde structurele bijdrage als voor 2018.
- Ed de Leest is het eens met de ambitie, maar het is lastig om de afweging te maken omdat er geen antwoord is op de volgende vraag: wat stop ik erin en wat krijg ik eruit? Hij wijst erop dat er toch meer tijd nodig is voordat hier een beslissing over genomen kan worden.
- Liesbeth Spies merkt op dat het stuk nog krachtiger kan. Het is nu meer een procesnotitie en het zal sterker aan het (nieuwe) uitvoeringsprogramma gelinkt moeten worden. Liesbeth Spies wijst erop dat er in de gemeenten momenteel zienswijzen worden gevraagd op een begroting die beleidsneutraal is en dat dit stuk daarin nog geen plek heeft gekregen.
- Conclusie: de Stuurgroep stemt op het moment nog niet in met de voorgestelde memo voor financiering voor 2019 en verder. Er is nog geen eenduidig antwoord op de vraag hoeveel procesgeld er nodig is. In het volgende PHO zal dit aan de orde komen. Liesbeth Spies geeft de suggestie om het op 30 mei in het PHO te bespreken en dit vervolgens zo snel mogelijk in een brief naar de gemeenten te vertalen.

10.45 – 11.12

08 Communicatie: presentatie bureau Just

- Voor de presentatie van bureau Just zie bijlage 1.
- Ole Doorn (Project Manager) en Merijn Straathof (Creative Director) van bureau Just presenteren een voorstel voor een communicatiestrategie en bijbehorende tools voor de regionale energietransitie.
- Het plan van bureau Just is gericht op samenwerken via een platform tussen de deelnemende partijen van het Energieakkoord. Het zal niet gaan om een communicatieplan of campagne gericht op burgers. Het verkleinen van afstanden, inzichtelijk maken van netwerken en het snel kunnen vinden van contacten zijn volgens bureau Just belangrijke waarden van het online platform. De naam voor het platform wordt ON (“Op naar neutraal”). Inspireren, instrueren, informeren zijn de drie kernwoorden van het platform.
- Verder zal de identiteit van het platform helpen om de samenwerking vorm te geven.
- Yvonne Peters stelt de vraag: op welke vraag is dit het antwoord? Jeroen Ververs geeft aan: op de bekendheid van het Energieakkoord en alles daaromheen. De voorhoede is er bekend mee, maar de rest moeten we ook meekrijgen.
- Martine Leewis wijst erop dat het Hoogheemraadschap van Rijnland groter is dan Holland Rijnland. Voor het Hoogheemraadschap kan het verwarrend werken. Daar moet in de communicatie nog over nagedacht worden.
- De leden van de Stuurgroep stemmen in met de verdere uitwerking van de communicatiestrategie op basis van het voorstel.
- De nieuwe datum voor de volgende Stuurgroep is: donderdag 14 juni (15.00 – 17.00 uur).